

Začíname so štátnou pomocou

I. časť – Základné pojmy

Štátna pomoc je pojem, s ktorým sa môžeme stretnúť pomerne často, je však potrebné poznať jeho význam, aby sme vedeli posúdiť, v akých situáciách je potrebné riadiť sa pravidlami, ktoré poskytnutie štátnej pomoci upravujú.

Základné vymedzenie štátnej pomoci je uvedené v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Táto definícia hovorí, že štátna pomoc je pomoc poskytovaná podnikom z verejných zdrojov, ktorá zvyhodňuje určité podniky a môže tak ovplyvniť hospodársku súťaž, ako aj vnútorný obchod medzi členskými štátmi Európskej únie.

Vychádzajú z uvedeného, pri určitom opatrení pomoci je vždy potrebné najprv posúdiť, či má byť príjemcom podnik. Pravidlá štátnej pomoci definujú **podnik ako akýkoľvek subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na právne postavenie a spôsob financovania.** Vždy sa posudzuje konkrétna hospodárska činnosť, na ktorú má byť poskytnutá pomoc.

Hospodárskou činnosťou sa v súlade s rozhodovacou praxou rozumie ponuka tovaru a/alebo služieb na trhu. Služby, ktoré možno kvalifikovať ako hospodárska činnosť, predstavujú plnenia, ktoré sa bežne poskytujú za odplatu. Odplata predstavuje hospodárske protiplnenie daného poskytnutia služby.

Hospodársku činnosť tak môže vykonávať okrem obchodnej spoločnosti (s.r.o., a.s.) aj napríklad občianske združenie, nadácia alebo športový klub. Rovnako tiež nie je podstatné, akým spôsobom je subjekt financovaný, či zo súkromných alebo z verejných zdrojov, a ani skutočnosť, či bol subjekt založený s cieľom dosahovať zisk.

Nehospodárskymi činnosťami sú napr. výkon verejných právomocí, verejné vzdelávanie organizované v rámci vnútroštátneho systému vzdelávania, ktoré financuje a nad ktorým vykonáva dohľad štát, a to vrátane prípadov úhrady poplatku za výuku alebo zápisné, ktoré pokrývajú iba zlomok prevádzkových nákladov, primárne činnosti univerzít a výskumných organizácií, verejne financované činnosti v oblasti kultúry alebo ochrany kultúrneho dedičstva či ochrany životného prostredia, prístupné pre širokú verejnosť, buď nespokatnené alebo s prípadným výberom príspevku vo výške zlomku skutočných nákladov, podpora amatérskeho športu.

Ak sa určité opatrenie týka nehospodárskej činnosti, pravidlá v oblasti štátnej pomoci sa naň nevzťahujú. Medzi takéto opatrenia patrí napríklad:

- dotácia na opravu strechy základnej školy,

- príspevok na výsadbu zelene v mestskom parku/na verejne prístupnom detskom ihrisku,
- príspevok na rekonštrukciu budovy obecného úradu,
- dotácia pre športový klub detí a/alebo mládeže,
- dotácia na organizáciu kultúrneho podujatia určeného pre širokú verejnosť (bez poplatkov alebo za symbolické vstupné),
- príspevok na rekonštrukciu/opravu cesty v obci
- dotácia na vybudovanie verejne prístupného turistického chodníka.

Ak žiadateľ o pomoc vykonáva hospodárske aj nehospodárske činnosti, pokladá sa za podnik len v súvislosti s vykonávaním hospodárskej činnosti a pravidlá štátnej pomoci sa vzťahujú iba na pomoc na hospodárske činnosti. Musí mať však zabezpečené oddelené účtovníctvo, a to najmä v prípade, ak podpora smeruje na nehospodárske činnosti, aby vedel preukázať, že ju nepoužil na činnosti hospodárske.

V prípade, ak **žadateľ vykonáva len hospodárske činnosti alebo ak má byť pomoc poskytnutá na hospodárske činnosti**, je potrebné posúdiť, či sú splnené všetky kritériá tzv. testu štátnej pomoci:

- pomoc je poskytovaná zo štátnych prostriedkov (verejných zdrojov) a je pripísateľná štátu
- pomoc je selektívna,
- pomoc zvyhodňuje určité podniky alebo výrobu určitých druhov tovaru,
- pomoc narúša hospodársku súťaž alebo hrozí jej narušením
- pomoc ovplyvňuje (aj potenciálne), obchod medzi členskými štátmi EÚ.

Tieto kritériá musia byť splnené súčasne (kumulatívne), t. j. ak aspoň jedno z nich splnené nie je, na takéto opatrenie sa pravidlá v oblasti štátnej pomoci nevzťahujú.

Verejné zdroje a pripísateľnosť štátu

Za verejné zdroje (označované tiež aj ako štátne zdroje) možno považovať všetky zdroje verejného sektora vrátane zdrojov vnútroštátnych (regionálnych alebo iných) a za istých okolností aj zdroje súkromných subjektov. Prostriedky verejných podnikov tiež predstavujú verejné zdroje, pretože štát môže usmerňovať ich použitie.

Ak orgán verejnej moci poskytne pomoc príjemcovi, toto opatrenie je vo svojej podstate pripísateľné štátu, aj keď je predmetný orgán po právnej stránke autonómny od iných orgánov verejnej moci.

Verejnými zdrojmi nie sú:

- zdroje pochádzajúce od Európskej únie alebo od medzinárodných finančných inštitúcií, ak vnútroštátne orgány nemajú možnosť rozhodovať o ich použití na základe vlastného uváženia,

- súkromné zdroje, ktoré sa prerozdeľujú bez akéhokoľvek zapojenia štátu,
- finančné prostriedky tretích krajín.

Selektívnosť

Za selektívne opatrenia je možné považovať opatrenia, ktoré selektívnym spôsobom zvýhodňujú niektoré podniky alebo kategórie podnikov, alebo niektoré odvetvia hospodárstva.

Ich protikladom sú tzv. všeobecné opatrenia, ktoré sú reálne otvorené pre všetky podniky vo všetkých odvetviach hospodárstva pôsobiace v štáte na rovnocennom základe, nie sú selektívne. Rozsah ich pôsobnosti však nesmie byť de facto ohraničený faktormi, ktoré obmedzujú ich praktický účinok.

Ekonomické zvýhodnenie príjemcu pomoci

Ekonomickým zvýhodnením príjemcu pomoci je každá hospodárska výhoda, ktorú by podnik nemohol získať za bežných trhových podmienok, teda bez zásahu štátu. Relevantný je len vplyv opatrenia na podnik, a nie príčina ani cieľ zásahu štátu. Výhoda je prítomná vždy, keď sa v dôsledku zásahu štátu zlepší finančná situácia podniku za podmienok, ktoré sú odlišné od bežných trhových podmienok.

Pod zvýhodnením sa teda nemyslí len peňažný prospech, pozitívna hospodárska výhoda (napr. podnik dostane dotáciu), ale aj oslobodenie od hospodárskej záťaže, napr. zníženie nákladov, ktoré by inak podnik musel znášať (typickým príkladom je odpustenie poplatkov alebo odklad splátok daní).

Ak sa však určitá transakcia uskutoční za trhových podmienok (napr. obec prenajme priestory podniku za cenu podľa znaleckého posudku), výhoda prítomná nie je a na takéto opatrenie sa pravidlá v oblasti štátnej pomoci nevzťahujú.

Vychádzajúc z uvedeného, hospodárska výhoda nie je prítomná pri tzv. splnení kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve, kam patrí:

- zásada súkromného investora v trhovom hospodárstve
- kritérium súkromného veriteľa
- kritérium súkromného predávajúceho

Vplyv na hospodársku súťaž

Opatrenie poskytnuté štátom sa pokladá za opatrenie narušajúce hospodársku súťaž alebo hroziace narušením hospodárskej súťaže, ak sa ním môže zlepšiť konkurenčné postavenie príjemcu v porovnaní s inými podnikmi, s ktorými súťaží.

Zároveň sa nevyžaduje, aby narušenie hospodárskej súťaže bolo významné alebo značné.

Samotná skutočnosť, že výška pomoci je nízka alebo že podnik, ktorý je jej príjemcom, je malý, nevyklučuje narušenie hospodárskej súťaže alebo hrozbu narušenia hospodárskej súťaže.

Vplyv na obchod medzi členskými štátmi

Súdy Európskej únie rozhodli, že „*ak finančná pomoc priznaná štátom posilňuje postavenie podniku v porovnaní s inými podnikmi, ktoré si konkurujú v obchode v rámci Európskej únie, tento obchod sa musí považovať za ovplyvnený pomocou*“.

V tejto súvislosti nie je potrebné určiť, že pomoc má skutočný vplyv na obchod medzi členskými štátmi, ale len to, či môže mať vplyv na tento obchod.

Vplyv na obchod však nemôže byť len čisto hypotetický alebo predpokladaný.

Európska komisia vo viacerých rozhodnutiach dospela k záveru, že **vzhľadom na osobité okolnosti prípadov malo opatrenie iba miestny/lokálny vplyv**, takže neovplyvnilo obchod medzi členskými štátmi.

Európska komisia sa v týchto prípadoch predovšetkým ubezpečila, že:

- príjemca dodával tovar alebo služby v obmedzenej oblasti v rámci členského štátu a neexistovala pravdepodobnosť, že by prilákal zákazníkov z iných členských štátov,
- sa nedalo predpokladať, že by opatrenie malo viac než len okrajový vplyv na podmienky cezhraničných investícií alebo usadenie sa.*

*pozn.: bližšie informácie možno nájsť v dokumente „Oznámenie Komisie o pojme štátna pomoc uvedenom v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“

Každé takéto opatrenie je však potrebné posúdiť osobitne (vypracovať tzv. „analýzu pre istotu“ obsahujúcu všetky informácie, podklady a dokumentáciu preukazujúcu lokálny charakter opatrenia).

Definitívne rozhodnúť, či by v danom prípade išlo o poskytnutie štátnej pomoci, však môže len Európska komisia v zmysle čl. 108 ZFEÚ, resp. Súdny dvor Európskej únie.

Protimonopolný úrad SR ako koordinátor pomoci v tejto súvislosti vydal metodické usmernenie „Prípady nepodliehajúce pravidlám v oblasti štátnej pomoci“, ktoré je k dispozícii na webovom sídle www.statnapomoc.sk (<http://www.statnapomoc.sk/?p=4684>).

ZHRNUTIE

Pri poskytovaní pomoci z verejných zdrojov (medzi ktoré zaraďujeme aj zdroje miest, obcí a samosprávnych krajov) je potrebné zohľadniť aj pravidlá v oblasti štátnej pomoci.

Vždy je ako prvé potrebné posúdiť, aká činnosť má byť prostredníctvom opatrenia podporená, či hospodárska (a príjemcu teda považujeme za podnik, subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť) alebo nehospodárska.

Ak je predmetom podpory nehospodárska činnosť, na opatrenia sa pravidlá v oblasti štátnej pomoci nevzťahujú.

Ak má byť podporená hospodárska činnosť, je potrebné posúdiť, či sú splnené všetky kritériá tzv. testu štátnej pomoci. Tieto kritériá sú kumulatívne, t. j. musia byť splnené všetky súčasne. Ak aspoň jedno z nich splnené nie je (napr. vplyv na vnútorný obchod), v danom prípade nejde o štátnu pomoc.

Ak má byť podporená hospodárska činnosť a sú splnené všetky kritériá testu štátnej pomoci, opatrenie je buď štátnou pomocou alebo minimálnou pomocou a je možné ho poskytnúť v súlade so zákonom č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci) a v súlade s legislatívou EÚ v oblasti štátnej pomoci.

Uvedené platí napríklad pri nasledovných opatreniach v prospech subjektov vykonávajúcich hospodársku činnosť:

- zvýhodnený predaj/prenájom majetku mesta/obce/samosprávneho kraja z titulu hodného osobitného zreteľa subjektu, ktorý vykonáva hospodársku činnosť v odvetví, v ktorom nemožno vylúčiť vplyv na vnútorný obchod EÚ (typickým príkladom je napr. akákoľvek obchodná činnosť, stavebná činnosť, podnikanie v oblasti nehnuteľností),
- odpustenie daní/poplatkov,
- odklad splácania daní/poplatkov,
- zvýhodnené nájomné, odpustenie nájomného alebo jeho časti.